

Wijkgroenagenda Presikhaaf

Maart 2025

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Proces	4
1.3 Vervolg	4
2. Beschrijving huidige situatie	5
2.1 Type bewoners	5
2.2 Woningen en woonomgeving	5
2.3 Groen & Biodiversiteit	5
2.4 Klimaatadaptatie	6
2.5 Recent groene initiatieven	9
2.5.1 Eetbare initiatieven	9
2.5.2 Overige groene & klimaatadaptieve initiatieven	11
3. Actieplan 2025-2026	12
1. Ecozone: waterpeil naar beneden (Presikhaaf I)	13
2. Scheldestraat: bomen en/of struiken (Presikhaaf I)	13
3. Binnenterreinen vergroenen (Presikhaaf II)	14
4. Krammerstraat: bodempassage aantrekkelijker inrichten (Presikhaaf II)	14
5. Carstenszstraat: aantrekkelijkere speelplek (Presikhaaf III)	15
6. Bomen in Sonoystraat en Van Ghentstraat (Presikhaaf III)	15
7. Drakensteinlaan: meer bomen (Elsweide)	16
8. Zorgvlietstraat: bijen- vlinder & kruidentuin (Elsweide)	16
9. Bloembakken in Elsweide en bij het Winkelcentrum	16
10. Winkelcentrum Middachtensingel opknappen (Over het Lange Water)	16
11. Molecatenstraat speeltuin: fruitbomen (Over het Lange Water)	17
12. Ulenpaslaan: parkeerplekken verwijderen voor gras met bomen (Over het Lange Water)	17
13. Park Presikhaaf: eetbaar groen	18
4. Wat kun je zelf doen?	19

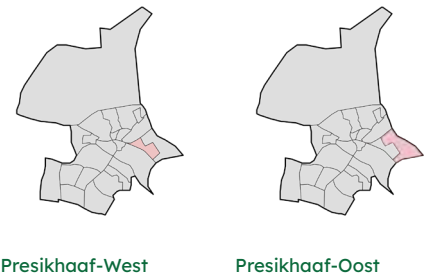

1. Inleiding

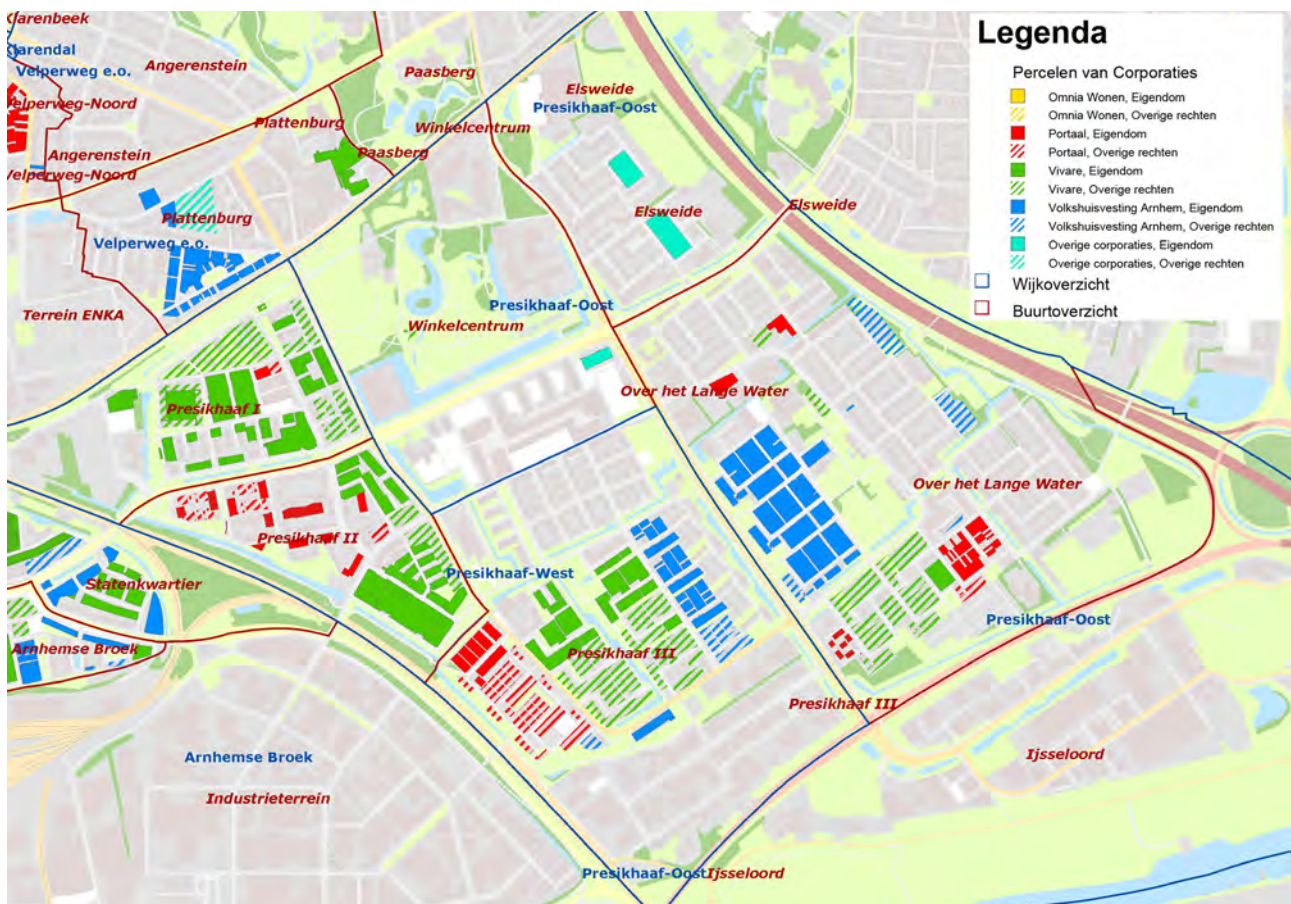
1.1 Aanleiding

De ambitie voor het maken van groenvisies op wijkniveau stond al benoemd in de Groenvisie 2017-2035. In veel wijken zijn deze Wijkgroenagenda's inmiddels opgesteld, en de genoemde acties uitgevoerd. In 2024 zijn we ook aan de slag gegaan in Presikhaaf.

Deze Wijkgroenagenda beslaat de wijken Presikhaaf-West en Presikhaaf-Oost. Op onderstaande kaart is te zien dat Presikhaaf-West bestaat uit de buurten Presikhaaf I, Presikhaaf II en Presikhaaf III. Presikhaaf-Oost bestaat uit de buurten Over het Lange Water en Elsweide. Daarnaast bevinden zich in Presikhaaf een groot winkelcentrum en twee bedrijventerreinen (het bedrijventerrein IJsseloord I en IJsseloord II).

De bedrijventerreinen zijn in deze Wijkgroenagenda niet meegenomen. Voor IJsseloord I loopt een apart traject: als onderdeel van het Europese project IB-Green wordt gekeken hoe dit bedrijventerrein toekomstbestendig kan worden ingericht.

Presikhaaf bestaat uit twee wijken. Presikhaaf-West is onderverdeeld in Presikhaaf I, Presikhaaf II en Presikhaaf III. Presikhaaf-Oost bevat het Winkelcentrum, Elsweide, Over het Lange Water en IJsseloord.

1.2 Proces

We hebben ervoor gekozen om vooral in te zetten op participatie in Presikhaaf-West (PI, PII, PIII), omdat daar vanuit klimaatadaptatie de grootste opgaven liggen (zie hoofdstuk 2). Het bleek echter lastig om een goede strategie op te stellen om de hier wonende bewoners te betrekken. Voor activiteiten in de aanloop naar de echte start, zoals een Duurzaamheidsmarkt georganiseerd door het wijkplatform, het gratis vergroenen van drie tuinen van huurders van Volkshuisvesting door studenten van Aeres MBO Velp, en het assisteren bij groenere voortuinen als onderdeel van een tuinenopruimdag van Vivare, was weinig tot geen animo.

Om toch zoveel mogelijk bewoners te spreken, zijn er twee bewonersbijeenkomsten georganiseerd. In Presikhaaf-Oost hebben we de bijeenkomst gecombineerd met een al gepland Buurtoverleg Energie, in oktober 2024 ('Buurtoverleg Groen & Energie'). In Presikhaaf-West hebben we in november 2024 zelf een bijeenkomst georganiseerd, met ondersteuning vanuit Platform Arnhem Klimaatbestendig. In Presikhaaf-Oost waren ruim 25 bewoners aanwezig. In Presikhaaf-West slechts tien, op ruim 4.000 huishoudens die de flyer met de uitnodiging in hun brievenbus hadden gekregen. Dat was een teleurstellende opkomst, want juist in Presikhaaf-West was extra hard gewerkt aan het bekend maken van de bijeenkomst, met naast de huis-aan-huis flyer in drie talen ook posters en borden op strategische plekken verspreid over de wijk. In verband met het grote aantal bewoners van niet-Nederlandse afkomst, hebben we in Presikhaaf-West voor het eerst ook een bewonersbijeenkomst georganiseerd in het Arabisch en Turks. Om dit bekend te maken is nauw samengewerkt met de Turkiyem Moskee. Daar kwam echter niemand op af.

Daarnaast zijn we ook bij zoveel mogelijk activiteiten aangesloten die toch al werden georganiseerd in de wijk. Denk hierbij aan activiteiten van Team Leefomgeving, van de woningbouwcorporaties en van Rijnstad. Voor Presikhaaf III zijn we aangesloten bij het Ontwikkelperspectief dat voor deze buurt opgesteld is en nu wordt uitgevoerd.

Inwoners konden ook online meedenken via meedenken.arnhem.nl. Daar is door ongeveer 15 bewoners gebruik van gemaakt.

Bewoners zijn attent gemaakt op de Wijkgroenagenda via borden en posters in de wijk en via een uitnodiging huis-aan-huis.

1.3 Vervolg

De input die is opgehaald over P3 is teruggekoppeld aan het projectteam openbare ruimte dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het Ontwikkelperspectief. De overige ideeën hebben we waar mogelijk omgezet in acties, die we in 2025 en 2026 gaan uitvoeren. Omwonenden worden hier nauw bij betrokken. En via de wijkkrant koppelen we aan bewoners terug als er iets te melden is wat voor de hele wijk interessant is.

2. Beschrijving huidige situatie

Presikhaaf ligt tussen de Veluwe en de uiterwaarden van de IJssel. Presikhaaf-West werd vooral bekend om de naoorlogse bouw: veel flats en appartementen die overwegend in het bezit zijn van woningcorporaties. Presikhaaf-Oost is in de jaren zestig van de grond gekomen en is ruimer van opzet, met meer koopwoningen. In Presikhaaf bevinden zich allerlei voorzieningen, waaronder sportclubs, een groot park met kinderboerderij, verschillende winkelcentra, een moskee en scholen.

Onderstaande cijfers komen uit de Arnhemse Leefbare Wijken Monitor en Arnhem in Cijfers (2023).

2.1 Type bewoners

Presikhaaf telde in 2024 ruim 16.000 bewoners. Er wonen relatief veel mensen alleen, zoals senioren en studenten. Vooral de buurten Elsweide en Over het Lange Water vergrijzen. Ongeveer de helft van de bewoners in Presikhaaf heeft een migratieachtergrond. Er wonen relatief veel mensen met een lage sociaaleconomische status. In Presikhaaf-West zijn grote verschillen tussen huishoudens op het gebied van welvaart, opleidingsniveau en de mate waarin bewoners kunnen meekomen met en meedoen in de maatschappij.

Bewoners ervaren hier verschillende problemen, die zich vaak opstapelen, zoals:

- armoede, schulden, werkloosheid;
- verloedering en onveiligheidsgevoelens;
- criminaliteit;
- eenzaamheid;
- slechte lichamelijke en/of mentale gezondheid.

2.2 Woningen en woonomgeving

In Presikhaaf-West bestaat de overgrote meerderheid van de woningvoorraad uit sociale huurwoningen (69%). In Presikhaaf-Oost is dat 31%. Er zijn behoorlijk wat bewoners die in een huurwoning in Presikhaaf-West zijn begonnen en jaren later de stap maakten naar een koopwoning in Presikhaaf-Oost. Met de sloop en nieuwbouw in de buurten P1 en P2 zijn ook daar koopwoningen bij gekomen. In Presikhaaf-Oost bestaat nu 40% van de woningvoorraad uit koopwoningen; in Presikhaaf-West is dat 18%.

Er lopen drukke wegen door de wijk van en naar de snelwegen (A12 en A325). Deze grote wegen zorgen ervoor dat verschillende buurten 'ingesloten' liggen. Daardoor blijven mensen eerder in hun eigen buurt en hebben ze minder contact met bewoners uit de andere buurten in de wijk.

2.3 Groen & Biodiversiteit

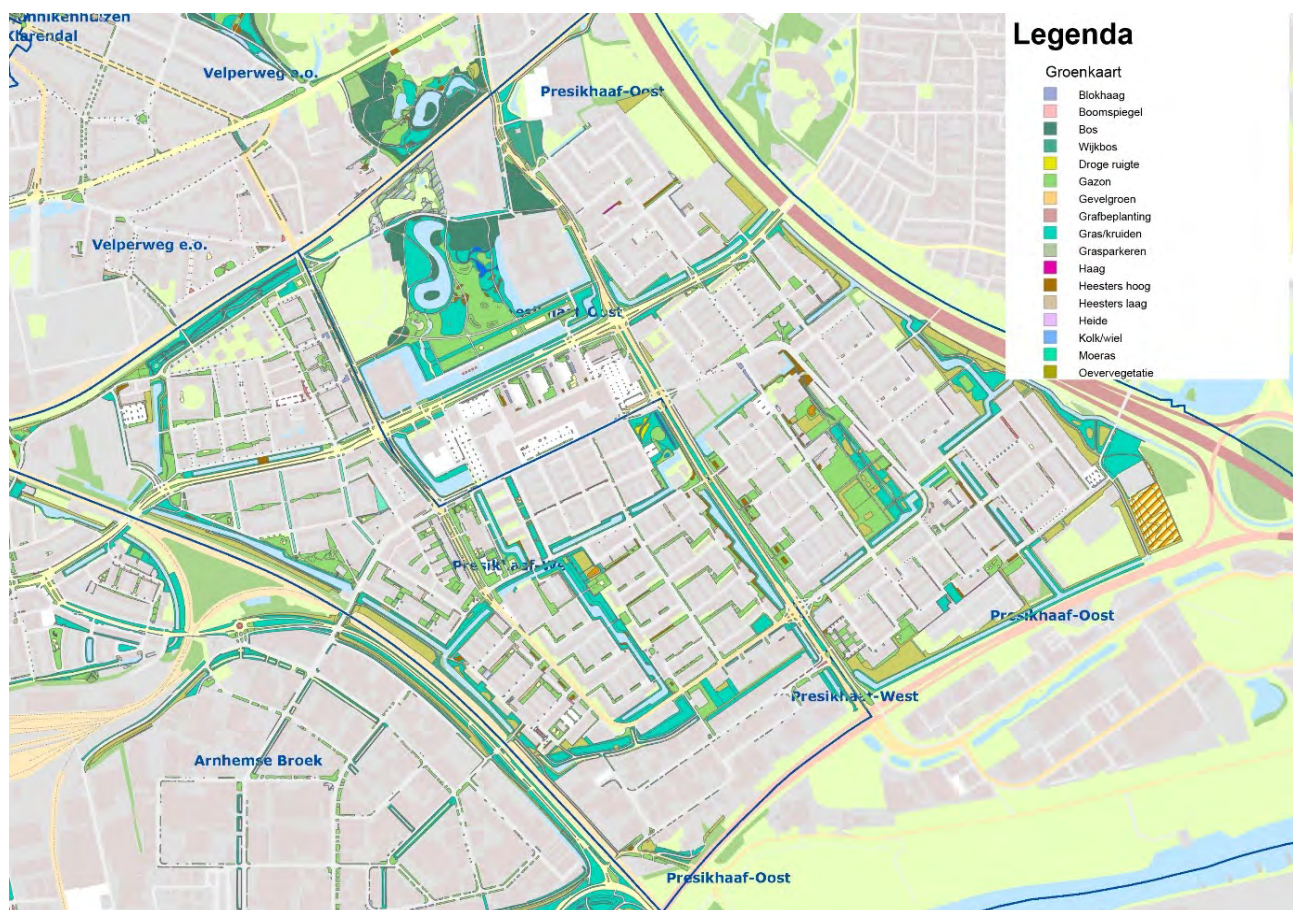
Het gebied tussen de natte ecozone langs het spoor in Presikhaaf I en Park Presikhaaf is door de gemeente aangewezen als 'Living Lab', om de biodiversiteit te monitoren. Hier is voor het eerst geïnventariseerd in 2023. De natte ecozone scoort zoals verwacht goed: hier komen bijvoorbeeld veel verschillende insecten en vleermuizen voor. Park Presikhaaf scoort een stuk minder goed. In het actieplan is hiervoor een actie opgenomen. Bijzonder is dat in deze omgeving een broedende boomvalk is gespot. Boomvalken foerageren op zangvogels en libellen.

De **Vlinderwerkgroep Arnhem** doet systematische vlindertellingen in de Heemtuin, net naast Park Presikhaaf, waar ze van 1 april tot 1 oktober wekelijks tellen. Dat gaat in samenwerking met de Vlinderstichting. In 2024 zijn er 2 kaasjeskruidkopjes waargenomen in de droge ecologische zone. Deze soort is voor het eerst in Arnhem waargenomen en komt vanuit het zuiden opzetten. De vlinder zet haar eitjes af op jonge kaasjeskruidplanten. Ook de aanwezigheid van de sleedoornpage in de wijk wordt bevestigd, doordat op steeds meer plekken eitjes gevonden worden.

Stichting Arnhem Zoemt adviseert bewoners van Presikhaaf die zelf wat willen doen om de biodiversiteit te vergroten, om de kattenstaartdijkpoot te helpen. Deze bij vliegt op de bloemen van de grote kattenstaart. Grote kattenstaart is een oeverplant die onder andere langs de natte ecozone voorkomt. De kattenstaartdijkpoot komt alleen voor in gebieden waar meerdere grote kattenstaarten staan: voor één nakomeling verzamelt het vrouwtje stuifmeel van minimaal 245 bloemen! De bij kan ook in tuinen voorkomen bij mensen die de grote kattenstaart bij hun vijver hebben staan. Ze maakt haar nest in de grond. De bij is al in de wijk waargenomen.

Daarnaast is Arnhem Zoemt door groengroepjes uit Velp en Rheden gevraagd om mee te denken over bloemrijke verbindingen tussen de plaatsen. Het fietspad naast het spoor is genoemd als mogelijk bloemrijke verbingszone van Arnhem centrum naar Velp. Vanuit de gemeente sluiten we aan bij de overleggen om te kijken hoe we hierbij kunnen ondersteunen.

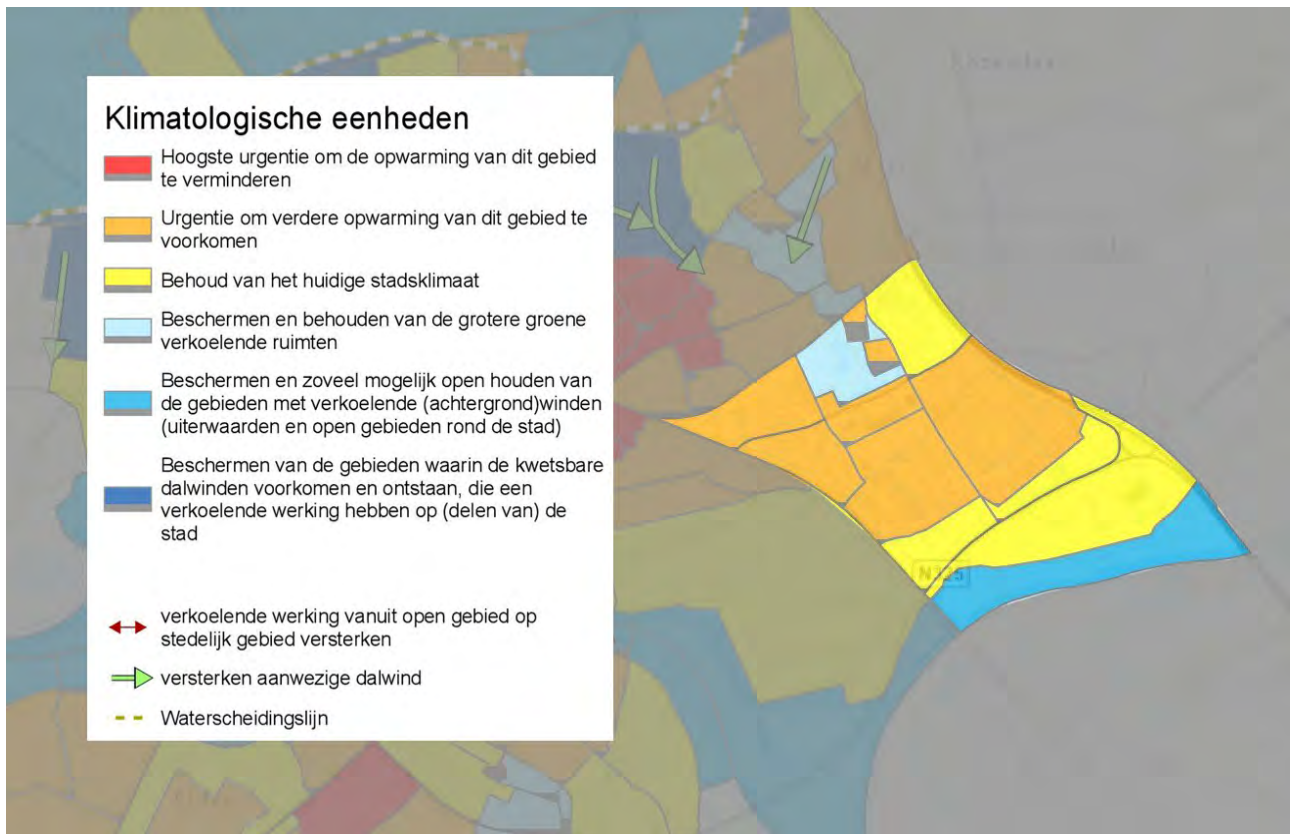

Groenkaart van Presikhaaf (Open Data Gemeente Arnhem, 2024).

2.4 Klimaatadaptatie

Presikhaaf is vanuit het oogpunt van klimaatadaptatie niet de wijk met de hoogste prioriteit in Arnhem, maar dat wil niet zeggen dat er niets hoeft te gebeuren. Op de Hitte-Attentiekarta van de gemeente Arnhem (2023) is Presikhaaf voornamelijk oranje. Dat betekent dat het urgent is om verdere opwarming hier te voorkomen. Alleen de buurt Elsweide en de bedrijventerreinen IJsselloord I en IJsselloord II zijn geel. Park Presikhaaf is lichtblauw. Dit is een groene, verkoelende plek in de stad die beschermd dient te worden.

Presikhaaf Hitte-Attentiekkaart (Open Data Gemeente Arnhem, 2023).

De overige data rondom klimaatadaptatie laten zien dat vooral actie dient te worden ondernomen in Presikhaaf-West. Presikhaaf-Oost scoort op veel aspecten al voldoende. Dit blijkt uit het volgende:

1. De boomkroonbedekking in Presikhaaf-West is lager dan in Presikhaaf-Oost.

De gemeente Arnhem wil dat heel Arnhem voldoet aan de '3-30-300 regel': 3 volwassen bomen zichtbaar vanuit elke woning, 30% boomkroonbedekking in elke buurt en op 300 meter afstand van elke woning een park. In Presikhaaf is dat nog niet overal het geval, laten onderstaande kaarten van Cobra Groeninzicht (2023) zien. Op de kaart links is te zien dat lang niet alle woningen in Presikhaaf uitkijken op 3 volwassen bomen. Dit komt wel deels omdat de bomen op sommige plekken nog jong zijn en moeten groeien, zoals in Presikhaaf II.

De 30-regel scoort het slechtst op de bedrijventerreinen. Ook Presikhaaf II en III scoren ondermaats. In deze buurten wordt de norm van minstens 30% boomkroonbedekking niet gehaald. De buurt Elsweide voldoet wel. Dat komt vooral door de bomen die zijn geplaatst op privaat terrein, in de tuinen.

3-regel (elke woning heeft uitzicht op minstens 3 volwassen bomen).

30-regel (minstens 30% boomkroonbedekking per buurt).

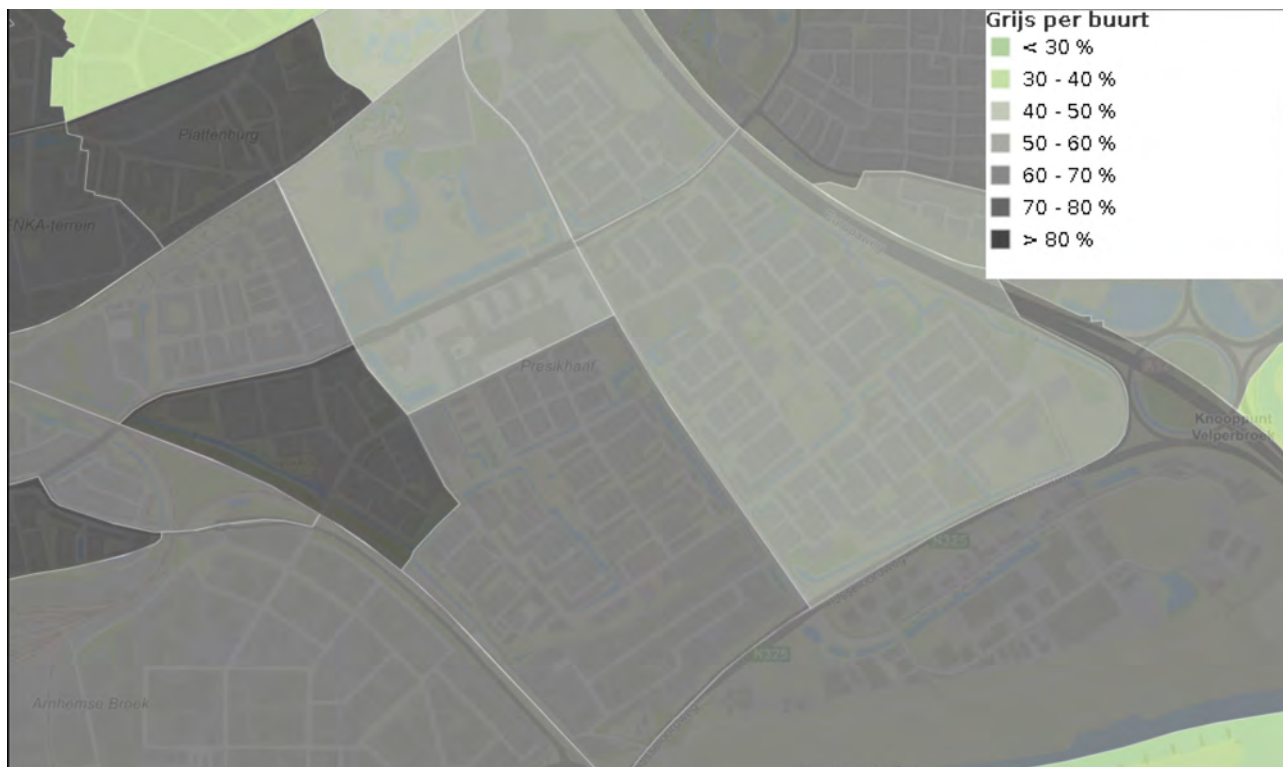
Op de 300-regel scoort Presikhaaf goed: bijna alle woningen liggen binnen 300 meter afstand van een groot groen gebied.

300-regel: afstand tot groen gebied.

2. In Presikhaaf-West is meer verharding aanwezig dan in Presikhaaf-Oost (zowel in de openbare ruimte als in tuinen).

Op onderstaande kaart is te zien dat Presikhaaf I en III 60-70% verharding hebben en Presikhaaf II zelfs tot 80%. Dat komt in Presikhaaf II met name omdat er een aantal grote verharde particuliere binnentereinen aanwezig zijn. In de buurten in Presikhaaf-Oost is de verharding 60% of minder.

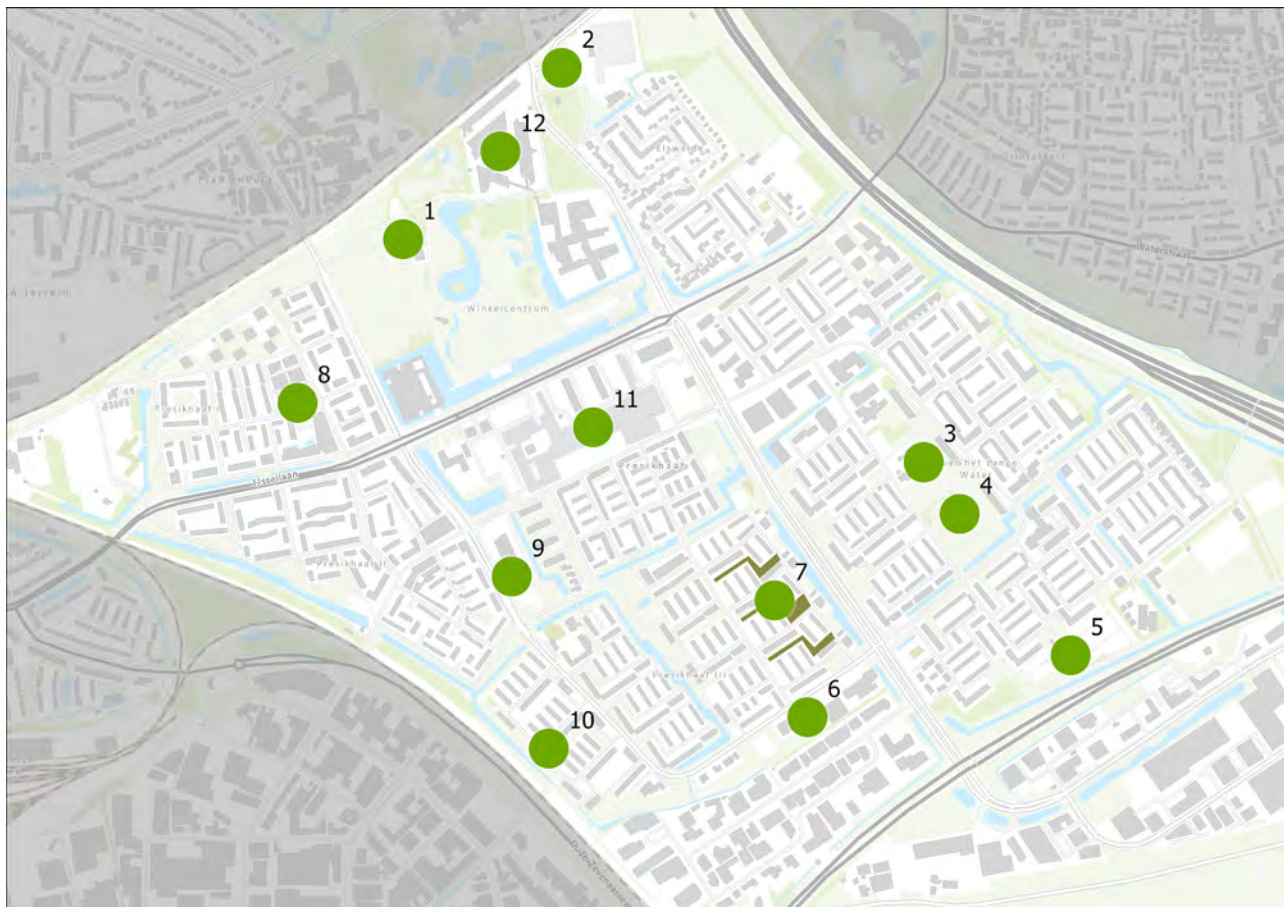

Verharding in Presikhaaf. Zowel private als openbare ruimte is meegenomen (Cobra Groeninzicht, 2021)

2.5 Recente groene initiatieven

Verspreid over Presikhaaf spelen al allerlei initiatieven. We noemen eerst de initiatieven die betrekking hebben op eetbaar groen en vervolgens de overige groene en klimaatadaptieve initiatieven.

Al bestaande initiatieven in Presikhaaf.

2.5.1 Eetbare initiatieven

De Gemeente Arnhem heeft de ambitie dat alle basisscholen een eigen schoolmoestuin hebben waar kinderen in de praktijk kennis maken met de teelt van voedsel. En dat in alle buurten ten minste 1 pluktuin is die door de buurt wordt beheerd en onderhouden. In Presikhaaf zijn al verschillende eetbare initiatieven.

Op het gebied van eetbaar groen springen vooral de initiatieven in Presikhaaf-Oost eruit. Zo bevindt zich in Park Presikhaaf (1) **Stadsboerderij Presikhaaf**, inclusief een heemtuin. Het biologische geteelde groente en fruit uit de fruitgaarden en moestuinen wordt verkocht via de boerderijwinkel.

Sinds 2022 ligt er in Elsweide, voor (2) **de Intratuin**, ook een flinke moestuin, waar bezoekers kunnen rondkijken en waaruit geoogst wordt voor het restaurant van de winkel.

In Over het Lange Water ligt naast Buurtcentrum de Oosthof aan de Kinderkamp (3) **Buurtmoestuin de Oosthof**, aangelegd en onderhouden door bewoners. Zij organiseren hier ook meerdere malen per jaar activiteiten voor de buurt. **Park Kinderkamp** (4) heeft een boomgaard en een eetbare haag (bessen). Het is een rustig parkje waar het accent ligt op groenbeleving. De bomen, grasvlaktes en een enorme variatie aan bloemen zorgen dat het park een groene long vormt. Nog verder zuidelijker in dezelfde buurt ligt (5) **Volkstuindersvereniging Presikhaaf**. Deze vereniging bestaat al meer dan 50 jaar en heeft ruim 100 moestuinen.

Buurtmoestuin de Oosthof.

In Presikhaaf-West zijn in PI en PII geen eetbare initiatieven bekend. In PIII heeft (6) **De Ommezwaai** aan de Bethaniënstraat, een basisschool voor speciaal onderwijs, een veel groener schoolplein gekregen. Dankzij de subsidieregeling groenblauwe initiatieven van de gemeente is 100m² aan tegels verwijderd. En in samenwerking met Natuurcentrum Arnhem is er een schoolmoestuin van 30 m² aangelegd. Als onderdeel van het Ontwikkelperspectief worden begin 2025 elders in P3 ook nog (7) **drie buurttuinen** aangelegd, waar ook eetbaar groen zal komen. De inrichting is vormgegeven in nauwe samenwerking met de omwonenden en allerlei partners uit de wijk.

Wat ook opvalt is dat veel bewoners fruit plukken wat te vinden is in de openbare ruimte. Zo komen vrouwen uit de omliggende flats naar de moestuin bij de Oosthof om de druivenbladeren te plukken en lopen ze rond door de wijk als de vijgen rijp zijn.

Een belangrijk aandachtspunt is wel dat een deel van Presikhaaf is gebouwd op vervuilde grond. Hier kan geen voedsel worden verbouwd in de volle grond:

Locaties met bodemverontreiniging in Presikhaaf; hier geen groente en fruit planten in de volle grond!

2.5.2 Overige groene en klimaatadaptieve initiatieven

In Presikhaaf-West zijn ook nog een aantal andere groene ontwikkelingen geweest in recente jaren. Eind 2022 zijn er bij het (8) **Winkelcentrum in de Vrij Nederlandstraat** in Presikhaaf I in samenspraak met ondernemers plantvakken aangebracht in plaats van verharding en drie bomen toegevoegd. Tijdens de bewonersbijeenkomst Presikhaaf-West waren bewoners hier erg lovend over.

Rondom (9) **Openbare basisschool Kindcentrum de Werf** is in 2022 een koelere omgeving gecreëerd. De school is gevestigd in MFC Presikhaven aan de Laan van Presikhaaf 6 in P3. De leerkrachten en leerlingen hadden in de zomer veel last van hitte in het gebouw. Samen met een ontwerper zijn ze aan de slag gegaan om hun eigen terrein groener in te richten. De gemeente Arnhem heeft bijgedragen door om het Kindcentrum heen verschillende soorten bomen te planten die op termijn voor schaduw gaan zorgen. In totaal zijn er in december 2022 32 nieuwe bomen geplant; 6 op het terrein van het MFC en 26 in de openbare ruimte. Ook zijn er pergola's en natuurlijk spelen toegevoegd.

De (10) **Doeffstraat**, ook in PIII, heeft sinds begin 2022 een nieuwe ontmoetingsplek. Dit is door ca 15 actieve bewoners, waaronder kinderen, zelf opgepakt (budget aangevraagd, aangelegd met wijkonderhoud). De plek met voorheen veel steen is nu een fijne groene ontmoetingsplek.

In 2023 heeft de gemeente rondom (11) **Winkelcentrum Presikhaaf** op verschillende plekken verharding verwijderd. Ook het winkelcentrum zelf is vernieuwd, met nieuwe plantenbakken die tevens dienen als zitelementen. En al in 2017 zijn op het dak van het nabijgelegen ICA-gebouw van (12) **de HAN** aan de Ruitenberglaan in samenwerking met Stichting [Roof Update](#) een 5-tal proefdaken geplaatst die de komende jaren gemonitord zullen worden op zaken als waterberging, -kwaliteit en -gebruik, en binding van CO2, zware metalen en fijnstof.

3. Actieplan

Voorafgaand aan het bespreken van de acties die we in 2025 en 2026 gaan uitvoeren, is het belangrijk om te vermelden dat veel bewoners in Presikhaaf-West zich zorgen maken over de staat van de wijk in het algemeen. Zij vragen zich af of er in het groen geïnvesteerd moet worden als de wijk zoveel andere, in hun ogen grotere problemen kent. Hieronder een van de reacties die dit illustreert:

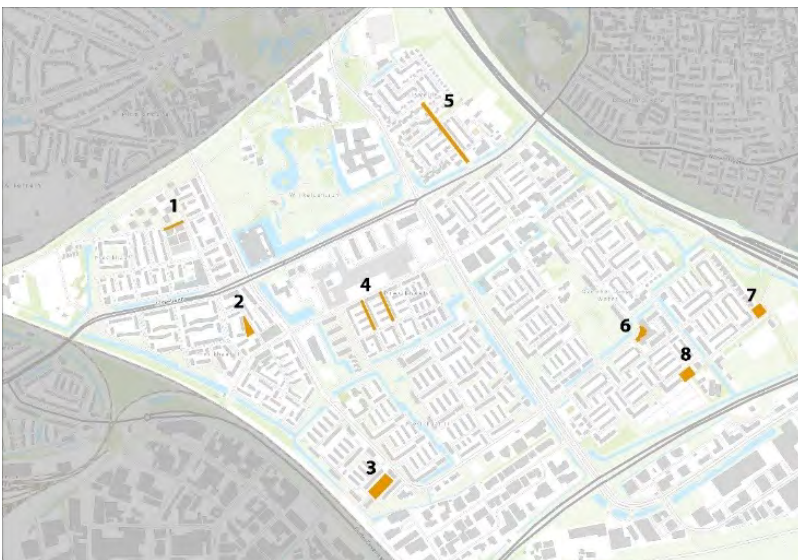
‘Onlangs kreeg ik een folder in de bus waarin staat dat er op 5 november een informatieavond in MFC Presikhaven is inzake de vergroening van de wijk. Op zich een prima initiatief, alleen denk ik dat eerst andere zaken opgelost moeten worden in deze steeds meer verloederde wijk:

- De huidige groene plekken worden erg slecht onderhouden door de gemeente
- Er staat erg veel gras tussen de stoeptegels
- Het winkelcentrum aan de Honigkamp staat sinds eind januari leeg, hetgeen verloedering in de hand werkt.
- De wijk wordt al jaren geteisterd door autobranden.
- Er is veel overlast van afval naast en rond de ondergrondse containers.
- Er ligt veel zwerfafval.

enz.....enz.....’ – bewoner P3

Met deze bedenkingen in gedachte, staan hieronder toch 13 acties die we in 2025-2026 gaan uitvoeren:

1. Ecozone: waterpeil naar beneden (Presikhaaf I)
2. Scheldestraat: bomen en/of struiken (Presikhaaf I)
3. Binnenterreinen vergroenen (Presikhaaf II)
4. Krammerstraat: bodempassage aantrekkelijker inrichten (Presikhaaf II)
5. Carstensenstraat: aantrekkelijkere speelplek (Presikhaaf III)
6. Bomen in Sonoystraat en Van Ghentstraat (Presikhaaf III)
7. Drakensteinlaan: meer bomen (Elsweide)
8. Zorgvlietstraat: bijen- vlinder & kruidentuin (Elsweide)
9. Bloembakken in Elsweide en bij het Winkelcentrum
10. Winkelcentrum Middachtensingel opknappen (Over het Lange Water)
11. Molecatenstraat speeltuin: fruitbomen (Over het Lange Water)
12. Ulenpaslaan: parkeerplekken verwijderen voor gras met bomen (Over het Lange Water)
13. Park Presikhaaf: eetbaar groen

Kaart met acties

Presikhaaf-West

1. Ecozone: waterpeil naar beneden (Presikhaaf I)

Door klimaatverandering is er steeds vaker sprake van wateroverlast. Daarom is de ecozone met wadi langs het spoor in Presikhaaf aangelegd. Het regenwater wat van de wegen en daken afkomt, stroomt via een buis naar de ecozone. Hier wordt het vastgehouden en vervolgens zakt het de bodem in en wordt het grondwater aangevuld. Echter, een bewoonster geeft aan dat doordat de ecozone weinig gemaaid wordt, het pad steeds smaller wordt: die wordt steeds meer 'overgenomen' door gras.

Daarnaast staat het water sinds kort bijna continue hoger dan de stapstenen en het houten bruggetje, waardoor die niet meer kunnen worden gebruikt. De gemeente is aan het kijken hoe we dit kunnen oplossen. Het lijkt erop alsof het beekriool, dat onder de Schaapsdrift loopt en vanaf daar zowel rechts richting de ecozone als links richting de Heemtuin loopt, richting de Heemtuin niet goed functioneert. Als duidelijk is wat er precies mis gaat, kunnen we werken aan een oplossing met als doel het niveau van het water in de ecozone weer te verlagen. Mocht het houten bruggetje tegen die tijd onherstelbaar beschadigd zijn, dan zullen we die herstellen.

Wadi Presikhaaf

Door: gemeente

Budget: ja (Wijkgroenagenda)

Uitvoering: 2025-2026

2. Scheldestraat: bomen en/of struiken (Presikhaaf I)

Een bewoner stelt voor om op het grasveld aan de Scheldestraat (zie foto) struiken en mogelijk bomen aan te planten. Deze plek voldoet nu niet aan de 3- en de 30-regel. Tegelijkertijd is de gemeente ook benaderd door de organisatie Collectief Koppig, die in het aangrenzende pand zit, of er hier een ontmoetingsplek kan komen. We gaan gezamenlijk in gesprek om te kijken of er voldoende enthousiasme is voor deze plannen en hoe we deze plannen kunnen gaan uitvoeren.

Door: gemeente en bewoners

Budget: ja (Wijkgroenagenda, Bomenfonds, Team Leefomgeving)

Uitvoering: 2025-2026

Scheldestraat.

‘Planten van struiken (die niet veel zon nodig hebben want er is veel schaduw van de bebouwing) en plaatsen van bijvoorbeeld een insectenhotel. Dichte struiken zodat vogels daar een veilige plek kunnen hebben en eventueel vruchtdragende struiken. Paar kleine bomen met een losse ondergrond waar egels en ander dieren een plek kunnen hebben.’ – bewoner

3. Binnenterreinen vergroenen (Presikhaaf II)

Een groot deel van Presikhaaf II is recentelijk opnieuw aangelegd, waarbij ook de openbare ruimte groen en aantrekkelijk is ingericht, met bomen, struiken, leuke paadjes en bankjes. Toch scoort deze buurt slecht als het gaat om verharding. Dat komt omdat er meerdere grote particuliere binnenterreinen zijn. Dit zijn volledig versteende parkeerhoven met bomen die dood lijken (te gaan) en in hele kleine boomspiegels staan. Tijdens de bewonersbijeenkomst van Presikhaaf-West gaf een bewoonster die aan een van deze terreinen woont, aan dat ook de tuinen veelvuldig worden betegeld en dat bomen worden gekapt. Samen met een opbouwwerker van Rijnstad gaat zij om de tafel om te kijken of er op haar binnenhof toch iets vergroend kan worden.

Door: bewoonster

Met: Rijnstad, gemeente Arnhem

Budget: ja (Subsidie Groenblauwe Initiatieven)

Uitvoering: onbekend

4. Krammerstraat: bodempassage aantrekkelijker inrichten (Presikhaaf II)

In de Krammerstraat bevindt zich een bodempassage. Dit is een verdiepte plek op kleigrond die het water opvangt en afvoert richting open water.

(Infiltratie is door de aanwezige kleigrond niet mogelijk, het water wordt dus zo snel mogelijk afgevoerd.) Meerdere omwonenden geven aan dat ze hier heel graag een aantrekkelijker inrichting zouden willen. Hoewel de plek altijd drassig zal blijven, gaan we wel kijken of een aantrekkelijker aankleding mogelijk is, qua beplanting aan de randen en wellicht een boom en/of avontuurlijk spelen. We kijken daarbij ook direct naar de ingestuurde bewonersideeën voor aangrenzende locaties (zie quote). Alle genoemde locaties scoren slecht op de 3- en de 30-regel.

Krammerstraat.

Door: gemeente

Met: omwonenden

Budget: ja (Wijkgroenagenda)

Uitvoering: 2025-2026

‘Toegankelijker maken voor kinderen om te spelen en/of afbakening van hondenuitlaatplaats. Momenteel kan je er niks mee, omdat het drassige grond is en het gehele veld wordt gebruikt om de hond uit te laten.’ – bewoner

‘Op de Volkerakstraat en het begin van de Grevelingenstraat ligt een klein driehoekig stukje open grasvlakte omringd door stoep. Een beetje raar stukje gras. Is het mogelijk om daar nog een mooie boom te planten? Bv een rode esdoorn, zo mooi in blad in de herfst. Dit omdat dat mooi staat en weer een beetje meer schaduw voor de warme zomerdagen. En wellicht nog een boom op de Krammerstraat. Op de hoek van de bodempassage.... Ook weer voor meer schaduw. En verder leek me het leuk als er in de straat wat bloembollen geplant kunnen worden om nog wat meer van het voorjaar te genieten. Bijvoorbeeld voor de huizen op de Volkerakstraat. [...] Is goed voor de bijen en mooi gezicht...’ – bewoner

5. Carstenszstraat: aantrekkelijkere speelplek (Presikhaaf III)

Bij de speelplek in deze straat komen verschillende problemen samen, zowel op sociaal als fysiek gebied. Denk aan problemen met ratten, verharding die omhoog wordt gedrukt, en een basketbalveld waar vooral gevoetbald wordt en waar zand van de nabijgelegen speelplek met zandondergrond ervoor zorgt dat kinderen uitglijden. Samen met bewoners en onze partners in de stad gaan we inventariseren hoe we deze plek kunnen aanpakken.

Door: gemeente

Met: omwonenden, Rijnstad, Portaal, Waterschap

Uitvoering: 2026

Budget: deels (kosten nog onbekend)

6. Bomen in Sonoystraat en Van Ghentstraat (Presikhaaf III)

Twee bewoners die onderdeel zijn van de klankbordgroep over het ontwikkelperspectief voor P3 willen in hun straten graag bomen. Die zijn er nu bijna helemaal niet. Een van de bewoners heeft geteld dat er meer parkeerplekken zijn dan woningen (30 woningen en 32 parkeerplekken). Zijn idee is om, als de 30 adressen akkoord zijn, op 2 parkeerplekken een boom neer te zetten. Eventueel kan gekeken worden of hier eerst tijdelijk twee bomen uit het mobiele bos van de gemeente neergezet kunnen worden, om te ervaren hoe het is als daar bomen staan. Na een aantal maanden kan de buurt dan beslissen of ze wel of niet de parkeerplekken willen opheffen voor groen. We gaan onderzoeken of er genoeg animo is in de straat.

Door: gemeente

Met: omwonenden

Uitvoering: nog onbekend

Budget: ja (Bomenfonds)

In zowel de Sonoystraat als Van Ghentstraat zijn nu geen bomen aanwezig.

7. Drakensteinlaan: meer bomen (Elsweide)

Op de Drakensteinlaan staan op ruim 400 strekkende meter lengte slechts vijf kleinere bomen. Bewoners hebben gevraagd om meer groen en vooral meer bomen. Wat dit ingewikkeld maakt is dat de ondergrond door de opzet van vuilwaterriolering en regenriool overvol ligt. Bovendien ligt er een hoogspanningsleiding die veel beperkingen met zich meebrengt. Wel kunnen er hoge en lage struiken komen, ten koste van ca 5 parkeervakken. Daarnaast zullen bewoners attent worden gemaakt op de actie van Platform Arnhem Klimaatbestendig om tegen zeer lage kosten een boom te planten in eigen tuin: de voortuinen zijn hier redelijk groot, in de tuinen is de ondergrond vrij en deze bomen leveren ook het zo gewenste aantrekkelijkere aanzicht en schaduw op.

Door: gemeente

Met: bewoners, Platform Arnhem Klimaatbestendig

Wanneer: 2025

Budget? ja (Klimaatadaptatiefonds)

8. Zorgvlietstraat: bijen- vlinder & kruidentuin (Elsweide)

Een bewoonster heeft het idee om plantjes toe te voegen in de groenstrook aan de Zorgvlietstraat naast de Driestroom. We hebben voor haar uitgezocht of dat ondergronds mogelijk is qua vervuiling en kabels en leidingen, en dat blijkt te kunnen. We helpen de bewoonster bij de verdere uitwerking, wanneer dat gewenst is.

Door: bewoonster

Met: gemeente

Wanneer: onbekend

Budget? Ja (Wijkgroenagenda)

9. Bloembakken in Elsweide en bij het Winkelcentrum

Op twee plekken in Presikhaaf hebben bewoners gevraagd om bloembakken: aan de Moersbergenlaan in Elsweide en voor de ingang van de flat aan het Hisveltplein bij het winkelcentrum. Elders in Elsweide hebben bewoners van de Drakensteinlaan juist aangegeven dat de bloembak die daar staat wel weg mag. Deze verplaatsen we naar de Moersbergenlaan. Bij het Hisveltplein stonden altijd al bloembakken, maar die zijn weggehaald. Bewoners vonden ze mooi en ze zorgden ook voor veiligheid: vanuit de centrale deur konden bewoners van de flat, waarin veel ouderen wonen, zo oversteken richting afvalcontainers. De VvE heeft de gemeente gevraagd of de bakken terug kunnen komen. Op beide plekken helpen de bewoners met het afvalvrij houden van de bakken en met watergeven.

Bewoners: 'bloembakken weer terug in de straat voor de centrale deur'

10. Winkelcentrum Middachtensingel opknappen (Over het Lange Water)

Meerdere bewoners hebben geklaagd over de staat van het plein rondom het winkelcentrum aan de Middachtensingel. Mensen lopen dwars door de boomspiegels heen waardoor de planten niet aanslaan en de kinderopvang laat luiers en kledingzakken achter op het plein terwijl er vlakbij afvalcontainers staan. Bewonersondersteuners van Rijnstad gaan met de bewoners een plannetje maken en de gemeente helpt bij de uitvoering.

Door: bewoners

Met: Rijnstad, gemeente

Wanneer: 2026

Budget? Ja (Wijkgroenagenda)

Midachtensingel.

‘Het terrein voor de winkels in de bocht van de Middachtensingel bevat veel stenen, verouderde zitmeubels en treurige plantenperken. Bij Presikhaaf 1, Waalstraat e.d., bij de winkels, is een mooi voorbeeld hoe het anders kan.’

11. Molecatenstraat speeltuin: fruitbomen (Over het Lange Water)

Buurtgroep Molecaatje bestaat uit een groep enthousiaste bewoners die allerlei activiteiten organiseren. Ook onderhouden ze een aantal boomspiegels die de gemeente op hun verzoek zal vergroten. De groep heeft ook allerlei ideeën voor de speeltuin aan de Molecatenstraat. Het plan is om hier enkele fruitbomen te plaatsen, die dan door de buurtgroep onderhouden worden.

Door: Buurtgroep Molecaatje

Met: gemeente

Uitvoering: 2025-2026

Budget: ja (Bomenfonds)

Molecatenstraat.

12. Ulenpaslaan: parkeerplekken verwijderen voor gras met bomen (Over het Lange Water)

Aan het einde van de Ulenpaslaan ligt een grote parkeerplaats. Omwonenden willen graag dat een deel van de parkeerplaats vergroend wordt. Dit plan was al in coronatijd geopperd, maar is nooit uitgevoerd. Andere onderdelen van het plan van destijds, zoals het verwijderen van andere, nabijgelegen verharding en het verwijderen van een deel van het kunstgrasveld aan de Luinhorstweg, zijn wel uitgevoerd. Ook dit laatste onderdeel willen we nu alsnog uitvoeren. We zoeken uit hoe dit past binnen een ander groter project dat hier mogelijk gaat spelen (het aanleggen van een fietspad).

Door: gemeente

Met: omwonenden

Wanneer: 2025

Budget? Ja (Wijkgroenagenda)

‘Nog in coronatijd is er een foodtruck met mensen namens de gemeente geweest, die ons toen plannen lieten zien om het park te vergroten over de Luinhorstweg heen. En ook om van een gedeelte van de parkeerplaatsen naast ons huis de stenen eruit te halen en dat dan ook groen te maken. Weet jij van dit plan, en zo ja, heb jij enig idee of dit nog gaat gebeuren? Het was een topidee, en als het niet meer uitgevoerd gaat worden, dan kan ik het opnieuw indienen wellicht.’

Ulenpaslaan.

13. Park Presikhaaf: eetbaar groen

In Park Presikhaaf gaat de gemeente in 2025 een begin maken met het vergroten van de biodiversiteit door een eetbare haag om het speelgebied te plaatsen. Daarna kan worden gekeken naar andere laagdrempelige maatregelen om de biodiversiteit te vergroten, zoals de beschoeiing langs de waterranden weghalen, glooiende natuurvriendelijke oevers maken en een groter deel van het gras ecologisch maaien.

Door: gemeente

Met: omwonenden

Wanneer: 2025

Budget? Ja

4. Wat kun je zelf doen?

Een groener Presikhaaf begint in je eigen tuin. Door tegels te wippen en te vergroenen wordt het koeler tijdens zomerse dagen, verkleint de kans op wateroverlast bij een hoosbui en komt er meer stadsnatuur. Groen maakt gelukkig en laat de waarde van de woning stijgen. Zo kan je aan de slag met...

- Tegelwippen: Tegels die gewipt wordt voor groen worden gratis door de gemeente opgehaald. Meld ze aan via www.tegelophaalservice.nl
- Plant een boom: Een boom zorgt voor koelte, droge voeten en leven in de tuin. Via www.BomenvoorArnhem.nl kan je voor een klein bedrag al een boom aanvragen.
- Vergroen de tuin, gevel of het dak.
- Regenwater afkoppelen en opvangen om weer te gebruiken voor planten of het streeploos lappen van de ramen.

Op de website van Platform Arnhem Klimaatbestendig staan mooie voorbeelden:

<https://www.arnhemklimaatbestendig.nl/wat-kan-jij-doen/>

Voor deze klimaatregelen kan je de Subsidieregeling Groenblauwe Initiatieven aanvragen via www.arnhem.nl/klimaatadaptatie.

Heb jij een idee om je buurt klimaatadaptief te maken? Dat kun je melden bij Team Leefomgeving (presikhaaf@leefomgevingarnhem.nl), die samen met jou zullen kijken of dit idee uitvoerbaar is. Of, als je burens dit idee delen, dan kunnen jullie via het AANjaagfonds ondersteuning krijgen om dit idee om te zetten naar een concreet plan. En voor financiële ondersteuning bij de uitvoering van het plan heeft de gemeente de subsidieregeling groenblauwe initiatieven. Of doe een aanvraag bij het wijkbudget.

Voor kleine vergroeningsacties in je straat of buurt kijk je op www.arnhem.nl/groenebuurt. Daar zie je wat de mogelijkheden zijn, vind je inspirerende voorbeeldprojecten en kun je een aanvraag indienen bij de gemeente.

Rol bewoners bij vergroten biodiversiteit

Bewoners kunnen ook helpen de biodiversiteit in Burgemeesterswijk/Hoogkamp te vergroten. Bijvoorbeeld door hun tuin of balkon groen in te richten of door mee te doen aan het programma 'Adopteer een Bij' van Stichting Arnhem Zoemt.

Inwoners kunnen de gemeente ook helpen door waarnemingen van (bijzondere) dieren en planten in te voeren via waarneming.nl. De identificatieapp Obsidentify kan hierbij helpen. Op die manier komen de waarnemingen bij de gemeente terecht en dat kan erg handig zijn voor het verkrijgen van een goed beeld van de aanwezige biodiversiteit in de wijk.

Samen maken we Presikhaaf Klimaatbestendig!

